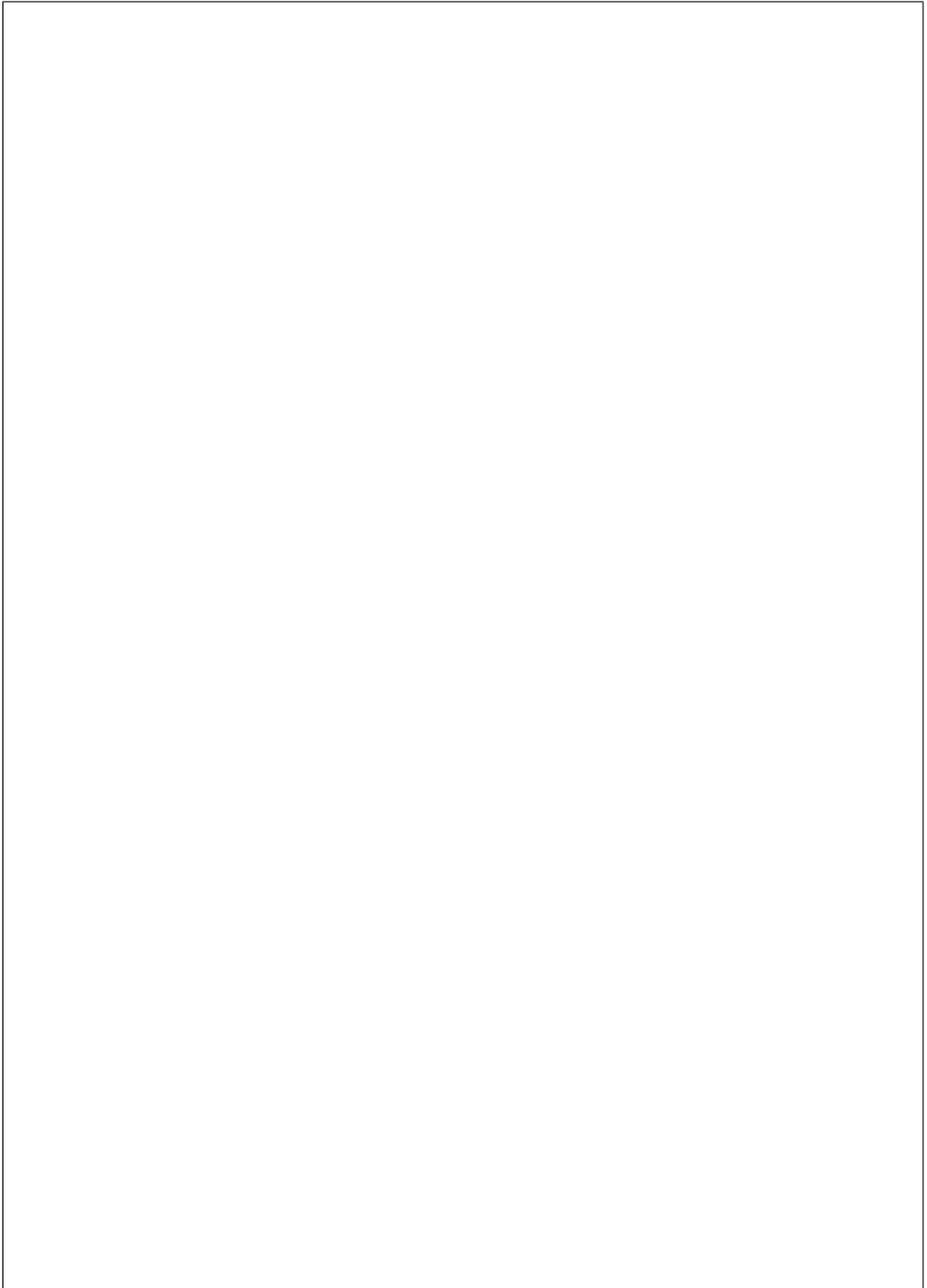

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/o-ipn/nagrody-i-odznaczenia-ipn/nagroda-kustosz-pamieci-narodo/nagroda-kustosz-pamieci-narodo-6/24254,Zwiazek-Polakow-na-Bialorusi.html>
28.02.2026, 02:43

[Następny](#)

[Powrót](#)

Związek Polaków na Białorusi

09.05.2016

W ciągu swej osiemnastoletniej działalności Związek Polaków na Białorusi położył ogromne zasługi na rzecz polskiego odrodzenia narodowego na terenie Białorusi, także w sferze szeroko rozumianej świadomości historycznej i pamięci narodowej.

Działania w tym kierunku rozpoczęto jeszcze w schyłkowym okresie Związku Sowieckiego - w 1988 roku. Powstały wówczas polskie organizacje kulturalno-oświatowe w Grodnie, Baranowiczach, Lidzie i Mińsku. Na ich bazie w 1990 r. utworzony został Związek Polaków na Białorusi, który działał na rzecz popularyzowania polskiej kultury, oświaty, a także strzegł polskiej spuścizny narodowej. Dzięki staraniom Związku powstały szkoły z polskim językiem wykładowym w Grodnie i Wołkowysku, a także założono 15 Domów Polskich. Struktury organizacji objęły teren całej Białorusi. Pod koniec lat 90. ZPB liczył ok. 30 tysięcy członków i był największą organizacją społeczną na Białorusi. Jego dokonania w sferze odradzania kultury polskiej są nie do przecenienia - przy ZPB działało ok. 80 polskich zespołów artystycznych oraz następujące organizacje: Stowarzyszenie Żołnierzy AK i Żołnierzy Wojska Polskiego, Stowarzyszenie Sybiraków i Ofiar Represji Politycznych, Towarzystwo Lekarzy Polskich i Pielęgniarek, Towarzystwo Twórców Ludowych, Towarzystwo Plastyków Polskich, Towarzystwo Młodzieży Polskiej. Działały Komitety Pamięci Adama Mickiewicza i Elizy Orzeszkowej.

Od początku działalności Związek Polaków na Białorusi wydawał tygodnik polski „Głos znad Niemna” i kwartalnik „Magazyn Polski”.

Dzięki staraniom organizacji ponad 20 tysięcy dzieci uczyło się języka polskiego. Zostały zorganizowane i odpowiednio wyposażone pracownie języka polskiego w wielu szkołach na całej Białorusi. Co roku Związek podejmował przedsięwzięcia kulturalno-oświatowe, zyskujące duży rozgłos na Białorusi

Szczególne znaczenie dla społeczności polskiej - nie tylko na Białorusi - miało przywracanie do świadomości i pamięci historycznej walki o niepodległość, prowadzonej przez żołnierzy Armii Krajowej, którzy do dziś w historiografii białoruskiej i rosyjskiej przedstawiani są jako „bandyci”, „faszyści” i „przestępcy”. Związek realizował to zadanie poprzez opiekę nad mogiłami wojennymi, w których spoczywają żołnierze AK, organizowanie imprez rocznicowych z udziałem kombatanów AK, a także poprzez publikacje na ten temat.

Szczególną uwagę zwracano zawsze na opiekę nad miejscami polskiej pamięci narodowej, dbano o miejsca pochówku m.in. powstańców 1863 r., osób poległych w okresie odbudowy Państwa Polskiego, żołnierzy wojny polsko-bolszewickiej w latach 1919-1920, żołnierzy wojny obronnej 1939 roku, żołnierzy AK (tylko w obecnym Obwodzie Grodzieńskim istnieje około 200 miejsc polskiej pamięci narodowej, znajdujących się w sferze zainteresowania ZPB). Tradycją stały się organizowane przez ZPB obchody rocznic patriotycznych.

Związek Polaków na Białorusi działa w skrajnie trudnych warunkach reżimu Łukaszenki. Był i jest obiektem szykan i represji politycznych oraz prowokacji białoruskich władz bezpieczeństwa. Od

marca 2005 r. legalne władze Związku Polaków na Białorusi nie są uznawane przez reżim białoruski, jednak mają poparcie ze strony społeczności polskiej na Białorusi, nadal uznającej Zarząd ZPB, kierowany przez Andżelikę Borys oraz uznawany i wspierany przez polskie władze państwowe.

Mimo prześladowań Związek Polaków na Białorusi pod kierownictwem Andżeliki Borys nadal działa. W ponad 80% zachował strukturę organizacji na terenie całej Białorusi, jest w stałym kontakcie z prezesami poszczególnych oddziałów, organizuje przedsięwzięcia kulturalno-oświatowe. Nadal wydaje prasę polską („Magazyn Polski na uchodźstwie” i „Głos znad Niemna na uchodźstwie”), utrzymuje stały kontakt z wieloma nauczycielami języka polskiego i kierownikami zespołów polskich, sprawuje opiekę nad miejscami pamięci narodowej, co stanowi jeden z priorytetów jego działalności. Związek walczy o zachowanie własnej tożsamości i spuścizny narodowej, prawdy historycznej i więzi z historyczną ojczyzną.

[Poprzedni Strona](#)